

A yellow dress with a ruffled bodice and a full skirt hangs from a dark, gnarled branch. The background is a solid, muted green color. The dress is the central focus, with its fabric showing some texture and shadows.

Tuntematon lapsi

TUOMAS JUNTUNEN

WSOY

TUOMAS JUNTUNEN

Tuntematon lapsi

Romaani raskaudesta

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© TUOMAS JUNTUNEN JA WSOY 2016

ISBN 978-951-0-41917-5

PAINETTU EU:SSA

Martalle

Prologi

HEINÄKUU 2014

Automaatti alkoi sylkeä valokuvia kaukaloön. Anna seisoj kauempana, hyllyn edessä lähellä valokuvausliikkeen ulko-ovea, ja pyöritteli kässissään hopeanväristä kehystä. Poimin yhden kuvista käteeni ja yritin arvioida sen valoisuutta, värisävyjä ja terävyyttä. Se kehystettäisiin siunaustilaisuuteen, jossa sen paikka olisi samalla pöydällä kukka-asetelman ja kastekynttilän kanssa. Pienen ihmishahmon ylle levitellyn valkoisen kastemekon alta erottuivat letkujen kirjomat kasvot, joilla oli Annan nenä ja minun leukani ja suuni. Tunnin kuvassa päivän elämä.

Kuva ei kastunut kyynelistä. Niiden aika oli ollut ja tulisi taas olemaan, mutta juuri nyt mieleni oli rauhallinen ja kirkas. Jälkikäteen kaikki tuntui selvältä, teoistani ja valinnoistani piirtyi ehjä kuvio. Koko tähänastinen elämäni oli ollut valmistautumista tämän tilanteen kestämiseen. Sairaalan kappelin kylmätiloissa makasi pieni ruumis, jonka elämä oli ollut runsaan vuorokauden mittainen kärsimys; julma, pitkitetty halloweenkepponen, josta olin vastuussa itseni ja kuolleen lap-

seni edessä. Jos kykenisin katsomaan tätä tosiasiaa rävähämättömin silmin, minun ei enää koskaan tarvitsisi pelätä mitään. Voisin jatkaa matkaani levollisesti kohti maakaistaletta, jonka olin eilen vuokranut seurakunnalta perheeni leposijaksi. Maailma saisi jatkaa luisuaan pitkin helvetin tietä, sodat ja luonnonmullistukset kaatua ylleni. Olemassaoloni nollapiste tulisi aina olemaan hetki, jolloin avuton ihmislapsi nostettiin käsivarrelleni ja elämän antava happiletku irrotettiin minun suostumuksellani sen huulilta.

Kuvia tulisi meille itsellemme, molempien vanhemmille ja sisaruksille, muutama ylimääräinen varalle. Mietin, pystyisinkö kiinnittämään kuvan nastalla työhuoneeni taululle kun joskus palaisin tutkimukseni pariin. Tai ehkä työhuonekuvallekin pitäisi ostaa kehys. Tuntui mahdottomalta uskoa, että kirjallisuus taas joskus kiinnostaisi minua niin paljon, että voisin tehdä sen tutkimisesta päivieni tärkeimmän sisällön. Olin omassa todellisessa elämässäni palannut takaisin väitöskirjani maailmaan, Juha Seppälän proosan eksistentiaaliin ja traagisiin teemoihin, jotka luulin jo jättäneeni taakseni. Väitöskirjaa tehdessäni olin teoriassa tiennyt, ettei elämässä ole oikeutta eikä kohtuutta. Nyt olin saanut kokea, miten sattuma pelasi maailmassa piittaamattomia pelejä.

En kyennyt näkemään Annasta, mitä sen mielessä liikkui. Olimme vähitellen palaamassa erillisiksi ihmisiksi muutaman päivän saumattoman yhteisyyden

jälkeen. Olimme avautuneet toisillemme täydemmin kuin koskaan ennen, kyenneet puhumaan kipeimmistäkin tuntemuksista, etsineet toisistamme turvaa kauhun hetkellä, mahdollottoman edessä. Sanoilla, aseista meille tutuimmilla, olimme hyökänneet sanoin kuvamattoman muuria vasten. Se ei ollut murtunut. Emme olleet mekään. Jäätynyt konflikti meidän ja olemassaolon mielettömyyden välillä jatkuisi tuntemattomaan tulevaisuuteen.

Anna tuli lännestä, minä idästä, Anna korkealta, minä matalalta. Pienen populaation ja tasa-arvoisuuden pyrkivän yhtenäiskulttuurin universumissa rathamme kohtasivat. Me löysimme toisemme kuin tragedian hahmot: kuin Oidipus ja Iokaste, kuin Kullervo ja hänen sisarensa, kuin Pete ja Kirsi *Yhtiökumppaneissa*. Yhdessä me vedimme yllemme kirouksen, joka oli salaa kulkenut suvuissamme ties kuinka monenteen polveen. Me realisoimme perinnön, josta maksaisimme veroa korkeimman prosentin mukaan viimeiseen ulosmittaukseen saakka.

Elämä olisi aloitettava alusta, tulevaisuus suunniteltava uudelleen uudelta, epävakaaksi muuttuneelta perustalta. Myöhempien aikojeni alku oli Lastenkliniikan osastolla K7, huoneessa numero 1, jossa lapsemme oli vetänyt sylissäni viimeisen vaivalloisen henkäyksensä. Loppu olisi Malmin hautausmaalla, jonne tyttäreemme tulevana perjantaina haudattaisiin odottamaan meitä.

Alun ja lopun välille jännittyvää, toistaiseksi tiety-
mätöntä kaarta tuntui raskaalta ajatella. Järkeni sanoi,
että yrittäisimme uutta lasta heti kun se olisi mah-
dollista ja kun perinnöllisyyskokeiden tulokset olisi-
vat tiedossa. Silti tunsin, ettei menetystämme korvai-
si mikään. Job sai takaisin lapsensa ja karjansa, me
emme saisi koskaan. Meidän todellinen ja oikea lap-
semme oli ollut tämä kärsimyksellä ja kuolemalla ki-
rottu ressurkka eikä kukaan muu. Ja silti joku muukin
voisi vielä joutua antamaan henkensä, jotta me sai-
simme toteuttaa kutsumuksemme vanhempina ja su-
kujemme jatkajina. »Velka elämälle» -runon viimeiset
säkeet välähtivät mielessäni; olin viime päivinä lues-
kellut Sarkiaa, kun en parempaankaan ollut pysty-
nyt. Runot auttoivat minua itkemään menetystä, joka
muuten olisi ollut liian suuri ja hahmoton ymmärret-
täväksi.

Raskainta ei ollut luopua siitä mitä meillä todel-
la oli, koska oli vain runsaan vuorokauden mittainen
tuska ja ahdistus. Raskaampaa oli ymmärtää turhik-
si kaikki ne haaveet ja suunnitelmat, joita kahdeksan
kuukauden aikana ehdimme elätellä. Martan mukana
hautaisimme unelmia ja mahdollisuuksia, tyttäre-
me tulevaisuuden ja oman vanhemmuutemme. Ras-
kain oli kuitenkin ajatus, että Martan ainoa ja ainut-
kertainen elämä oli meidän elämämme pahinta aikaa.
Martan olemassaolo synnytti vain kärsimystä, surua ja
syyllisyyttä. Lapseni, anna anteeksi, etten osannut iloi-

ta siitä että sain nähdä sinut ja pitää sinua sylissäni häviävän hetken.

Oikeastaan sana *mahdollisuuksia* on Martan tapauksessa väärä. Martalla ei ollut mahdollisuuksia, se oli jo sikiämisensä hetkellä tuomittu jäämään vaille elämää. Jos Martta olisi saanut elää, se olisi ollut joku muu. Martta syntyi vain kuollakseen. Se ei saanut mahdollisuutta kasvaa ihmiseksi ja kokea, kuinka paljon olisimme sitä rakastaneet. En saanut opettaa tyttärelleni kaikkea sitä minkä tiedän maailmasta ja ihmisestä ja tämän saavutuksista. En saanut nähdä, miten lapseni olisi ohittanut minut tiedossa ja viisauudessa. Martta ehti oppia tunnistamaan äitinsä äänen ja Pepe Willbergin uutuuslevyn avauskappaleen, jota Anna raskautensa loppuaikoina usein kuunteli ja joka sai lapsen aina potkimaan ja vääntelehtimään ahtaassa tilassaan. Sen tilan ulkopuolella sille ei ollut elämää tarjolla. Kun katkaisin napanuoran, sinetöin samalla lapseni kohtalon. Tämän tiedon herättämästä syyllisyydestä, surusta ja kohteettomasta vihasta olen pääsemättömissä, kunnes oma levyni kerran pyörähtää viimeisen kierroksensa.

Automaatti vaikenä. Noukin kuvat kaukalosta ja sujautin ne liikkeen tarjoamaan mainostaskuun. Annan käteen oli valikoitunut kehys, joka oli muita paksumpi ja jonka pinta oli kevyesti rikottu, metallinväri kiilloton.

– Onko se siinä, kysyin, vaikka olin valinnasta samaa mieltä.

– Eiköhän.

Astuin kivistävin jaloin palvelutiskille maksaakseni kehyksen hinnan ja summan, jonka tulostusautomaatin näyttö kertoi meidän olevan tekemisistämme velkaa.

Ensimmäinen osa

KESÄKUU 2014

Olin kai sittenkin torkahtanut, koska havahduin leuka rinnalla kättilön tullessa huoneeseen. Se kysyi pirteästi, miten täällä pärjailtiin. Massuttelin vastaukseksi tahmeaa suutani, ja Anna ynähti jotain vaisua. Se makasi yhä tarkkailuhuoneen vuoteella pinkeän vatsansa kanssa. Paljaaseen ihoon oli kiinnitetty hihnoilla kaksi anturia, jotka piirsivät pöydällä olevalle näytölle sikiön sydämenlyönneistä ja supistusten väliajoista ja voimakkuudesta kertovia käyriä. Kättilö vilkaisi monitoria ja ryhtyi taas korjailemaan toisen anturin paikkaa. Sydänäänikäyrä huojahti edelleen tuon tuosta kuvaamaan Annan pulssia, ja välillä se katosi kokonaan. Sydänäänien paikantaminen oli ollut vaikeaa jo neuvolassa. Istukka oli kiinnittynyt siten, että se häiritsi kuuntelemista, meillemme oli selitetty. Olin nähnyt pelon Annan kasvoilla, kun terveydenhoitajan käsi oli ensimmäisellä kuuntelukerralla vaeltanut pitkin geelillä liukastettua alavatsaa ja hiljaisuus oli venynyt ja paisunut niin että lopulta saat-

toi kuvitella sen pamahtavan puhki. Sitten nopeat, kumeat jymähdykset purkautuivat huoneeseen kuin jostain tyhjästä syvyydestä ja hervahdimme helpottuneeseen hymyyn.

– Tunnustellaan taas tässä vaiheessa, miten avautuminen edistyy, kättilö sanoi. Se veti häveliäästi sängyn eteen verhon niin että minä jäin keinutuolissani sen toiselle puolelle. Kuului kahinaa, kun Anna keinotteli housujaan alas, ja kättilö varoitteli taas ikävistä tunteuksista ennen kuin työnsi sormensa sisään.

Katselin monitoria, johon meidän käyriemme lisäksi piirtyivät vastaavat tiedot kahdesta eri synnytyssalista. Sellaiseen meitä ei ollut vielä päästetty, ja kun vertailin käyriä, ymmärsin miksi. Annan supistusten väli oli harventunut kahdeksaan minuuttiin, vaikka se oli ennen kotoa lähtöämme sanonut mitanneensa jo viiden minuutin välejä. Kukin supistus näkyi ruudulla siistinä kukkulana, jonka pyöreänä kaartuva laki ylsi lähelle voimakkuusasteikon puoltaväliä. Synnytyssaleista tulevien käyrien nuoret lumihuippuiset vuorijonot sahasivat villisti ulos asteikolta, eikä tuskattomasta hetkestä kertovia tasaisia jaksoja juuri ollut. Mietin, mitä joutuisin vielä näkemään ja osaisinko olla Annalle tukena kun sitä todella tarvittaisiin.

– Kohdunsuu on nyt kaksi senttiä auki, kättilö sanoi verhon takana äänellä josta kuuli, että olimme olleet tarkkailtavina yli neljä tuntia ja avautuneet sinä aikana sentin lisää. – Näyttää siltä, että synnytys ei

ole kunnolla käynnistynyt. On aivan mahdollista, että supistukset menevät vielä ohi. Nyt ollaan kuitenkin vasta viikolla kolmekymmentäkuusi plus neljä. Tässä vaiheessa raskautta me emme tee mitään sellaista, mikä edistäisi synnytyksen käynnistymistä, vaikka emme enää yritä sitä estääkään. Lapsihan on kuitenkin muutaman päivän päästä jo laskettavissa täysiaikaiseksi. Mutta voitte itse valita: joko lähdette vielä kotiin odottelemaan tai sitten voit jäädä vuodeosastolle tarkkailtavaksi. Kotona olisi tietysti paremmat mahdollisuudet rentoutua, ja jos jäät tänne niin me joudumme seuraamaan säännöllisesti synnytyksen edistymistä. Kotona voisit mennä vaikka puoleksi tunniksi lämpimään suihkuun. Mutta valinta on siis ihan teidän että.

Kättilö veti verhon sivuun ja näin Annan epä tietoiset kasvot. Oma oloni ei tuntunut yhtään varmemmalta. Mietin millaista Annan rentoutuminen kotona olisi. Suihkuun olin saanut sen patistettua jo ennen kuin olimme päättäneet soittaa taksin. Se oli tullut pois viiden minuutin kuluttua, ei ollut halunnut haaskata vetä eikä häiritä naapureita keskellä yötä. Sairaalassa se voisi ainakin tuntea olevansa turvassa. Apu olisi lähellä, jos hätä äkkiä olisikin suuri.

– Niin, mitähän sitä sitten oikein pitäis, Anna epäroï. Antureita irroteltiin jo sen vatsalta. – Mun pahin painajainen on ollut se että mut käännytetäänkin sairaalasta kotiin.

– Voitte miettiä hetken ihan rauhassa, minä tulen kohta takaisin niin katsotaan sitten, kätilö sanoi ja katosi ovesta.

Anna jäi istumaan vuoteen reunalle. Supistus väänsi sen kasvot äkkiä irvistykseseen. Astuin nopeasti sen vierelle ja hieroin sen ristiselkää niin kuin olin tehnyt jo kotona ja yrittänyt samalla seurata televisiosta Costa Rican ja Kreikan välistä jalkapallon maailmanmestaruuskisojen puolivälierää. Olin katsonut pelin loppuun ennen kuin olimme ryhtyneet syömään yhdeltä aamuyöllä, siltä varalta että seuraavaan ateriaan olisi aikaa.

– Pitäiskö kuitenkin lähteä, Anna sanoi hiljaa. – Enmä haluais tänne yksinkään jäädä.

– Jos susta siltä tuntuu.

Kun kätilö muutaman minuutin kuluttua palasi, se näytti tyytyväiseltä ja uskoi meidän tehneen oikean valinnan. – Muista sitten olla suihkussa vähintään puoli tuntia, nopeammin siitä ei ole apua.

– Toivotaan nyt, ettei me olla tunnin päästä taas täällä, Anna sanoi.

– Kyllä tänne saa palata vaikka tunnin päästä, mennään ihan sen mukaan miltä sinusta itsestäsi tuntuu.

Keräsin vaatelaukkumme ja eväskassimme tarkkailuhuoneen nurkasta, ja suuntasimme kohti hissejä ja ala-aulaa. Pyysin vahtimestaria soittamaan meille taksin, ja menimme ulos odottamaan. Vilkaisin vettä tihuttavalle taivaalle enkä uskonut silmiäni. Symboliikka oli niin

osoittelevaa, ettei sellaista olisi kehdattu käyttää edes amerikkalaisessa raskausaiheisessa elokuvassa. Haikara lensi pyöräilystadionin suunnalta Kättilöopiston yli ja suoraan meille päin, kohti Vanhankaupunginlahden rantaruovikoita ja yliopiston koetilan peltoja.

– Kato, osoitin, ja tuijotimme yhdessä miten suuri, siipevä ja nokkava lintu lensi päämme yllä kuin pelikaanit, joita olimme puolitoista vuotta aiemmin ihailleet Kalifornian taivaalla.

Tämä kertomus poikkeaa varmasti jossain määrin siitä mitä tapahtui todella. Joitain asioita on keksitty tarinan vuoksi, toisia on jätetty pois siksi, että ne kuuluvat vain meille. Olen keksinyt, karsinut, siirtänyt ja tiivistänyt, mutta haikara on tarinassa ainoastaan siksi, että näin sen lentävän ylitsemme ja kotiamme kohti kesäkuun viimeisen päivän aamuna vuonna 2014, kun lapsemme valmistautui aloittamaan elämänsä. Näin halpahintaista vertauskuvallisuutta minun ei tarvitse keksiä, sillä raskautemme aikana maailmamme oli äkkiä vertauskuvia täynnä. Olin aikoinani yrittänyt epätoivoisesti nähdä todellisuuden ilmiöissä symboliikkaa tullakseni kirjailijaksi mutta luovuttanut viimein ja ryhtynyt tutkimaan muiden aikaansaannoksia. *Tuntematon sotilas* ja *Täällä Pohjantähden alla* oli jo kirjoitettu, ihmiselämän suuruus, pienuus ja murheelisuus kuvattu Koskelan ja Laurilan perheiden kohta-loissa, eikä minulla ollut siihen lisättävää.

Todellisuudesta oli äkkiä ilman ponnistuksia tullut minulle symbolien metsä, josta saatoin poimia merkityksiä kuin marjoja ja sieniä syksyisin Emäsalon kankailta ja koivikoista. Tai sitten elämämme oli metaforien pelto, koetila joka tuotti ymmärrystä ihmisenä olemisesta ja jossa kaunis kasvoi alta tuskan paineen kuin Sarkian runossa »Valohämyä».

Vertauskuvallisuus on katsojan silmässä. Kun tuona kesäamuna näin haikaran, se tuntui minusta äärimmäisen hyvältä ja tilanteeseen sopivalta enteeltä. Nyt näen vain, että haikaran nokassa ei ollut pientä nyyttiä.

TUTKIJARISKUNTA päättää yrittää lasta vuosien pohdinnan jälkeen. Tytär syntyy mutta ehtii elää vain hetken. Kirjallisiin murhenäytelmiin perehtynyt isä joutuu kohtaamaan todellisen tragedian.

Tuntematon lapsi on vangitseva esikoisromaani vastasyntyneen lapsen menettämisestä ja elämän jatkamisesta tilanteessa jossa valo käy vähiin. Vahva miesnäkökulma ja omakohtaisuus tuovat syvyyttä teoksen yleisinhimilliseen ja arkaan aiheeseen.

ETUKANNEN KUVA Nilufer Barin / Arcangel
TAKAKANNEN KUVA Antti Saraja / www.leuku.fi
PÄÄLLYS Martti Ruokonen

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789510 419175

84.2

ISBN 978-951-0-41917-5

